﴿إِنَّهُمْ فِتْيَةٌ ءَامَنُواْ بِرَبِّهِمْ وَزِدْنَاهُمْ هُدًى ﴿١٣﴾﴾

گەنجانی ئیسلام وا دەژین

وەرگێڕانی

ئەنەس عەبدوڵلا ئەحمەد

گەنجانی ئیسلام وا دەژین ـــــ و:ئەنەس عەبدوڵلا

بسم الله الرحمن الرحيم

ناوی کتێب: گەنجانی ئیسلام وا دەژین
نووسەر: أحمد مصطفی عبدالصمد
وەرگێڕ: ئەنەس عەبدوڵلا
چاپ: یەکەم-ساڵی١٤٣١کۆچی

مافی لە چاپدان و بڵاوکردنەوەی
پارێزراوە بۆ هەموو موسڵمانێك

پێشکەشە

❖ بە هەموو خوشك و برایەکی گەنجی موسڵمان.

❖ بەوانەی خوێندکاری خوێندنگەی قورئان و سوننەتن.

❖ بە بانگخوازانی ئیسلامی کە ماندوێتی کوڵیان پێ نادات.

پێشەکی

إن الحمدلَله، نحمده ونستعينه و نستغفره، ونعوذ بالله من شرور انفسنا، ومن سيئات اعمالنا، من يهده الله فهو المهتد، ومن يظلله فلا هادي له، وأشهد أن لا اله الا الله وأشهد أن محمداً عبده ورسوله.

باروودۆخی ئەمڕۆی موسڵمانان، بارێکی پڕ لە پشێوی و قوڕبەسەری وایە کە بە گشتی موسڵمانان لە ژێر ئەو بارە سەختەدا دەناڵێنن و نازانن لە کوێوە بەرەو کوێ هاواربکەن تا دەربازیان بێت.

ئەگەر هاوەڵان ڕۆژانی کۆچی دوایی و وەفاتی پێغەمبەر (ﷺ)بێزارو بێحاڵ بوون کە ئەو ئازیزەیان لە دەست داوە، خۆ مەردانی پێشەوای وەك ئیمامی ئەبوبەکرو عوسمان و عەلی(رضي الله عنهم) و...هتد یان لە نێودا بوو.

ئەگەر موسڵمانان دواتر شین و گریانی دەرونیان بۆ نەبوونی

هاوەڵانی پێغەمبەر (ﷺ)بوو لە نێویاندا، خۆ دەسەڵاتی ئیسلامی و زانا گەلێکی وەك حەسەنی بەسری و مالیك و شافیعی و ئەحمەد و ئیبن تەیمیەو چەندی تریان لەنێودا مابوون.

ئەی ئەمڕۆی موسڵمانان کە خۆیان بێسەرپەرشت کردووە و بوونەتە چەندین پارچەو دەستەو تاقمە گومڕاکانیش بەسەریاندا زاڵبوون، جیهانی بێباوەڕی بە چەندین جۆرە شاڵاوی جیاواز هێرشی بۆ هێناون و لێیان دەدا، نەزانی و ئاژاوە دنیاویستی زۆربەی موسڵمانانی گرتۆتەوە و ئوممەت وەك مەڕی بێ شوانی نێو ڕانەگورگی لێهاتووە.

لەم بارەدا گەنجان ئەو تاکە دەستەیەن کە ئومێدی گەورەیان لێ دەکرێ تا هەڵمەتی مەردانە بنوێنن و جارێکی تر ئوممەتی ئیسلامی سەربخەنەوە.

بەڵام گرفتەکە ئەوەیە گەنجانمان خۆیان برسی و بێخۆراکن، جگە لەوەی ئەرکی سەرشانیانە خۆراکی دوو دەستەی تر ئامادە بکەن کە یەکەمیان ئەو بە تەمەن و پیرانەن کە بەرەو ماڵئاوایی دەچن، دەبێ بە پەلە شمەکێکیان بۆ ئامادە بکەن تا بە برسێتی نەڕۆن و توێشویەکیان پێبێت. دووەمیش ئەو منداڵە هەتیو و بێنازانەن کە دەمیان والآیە بۆ پارووێك تا لە برسێتی ڕزگاریان بکات و وزەیان پێبدات تا لەسەرپێ ڕاوەستن، بەڵام چ خۆراکێك؟ خۆراکێك کە بتوانێت بەری دڵ بگرێت.

ئەی ئەگەر لاوەکانمان ئەم ئەرکە قورسەیان لە ئەستۆ بێت،

دەبێت خویان چ خۆراکێکیان پێبێت تا هێندە وزەیان بداتێ بۆ سەرپێخستنەوەی گەلێکی برسی لە ژێر زەبرو زەنگی ئەشکەنجەدا لەبارن.

کاتێ لەم ڕۆژگارەدا سەیری گەنجانی ئوممەتی ئیسلامی دەکەیت، گریان و دڵگرانییەك داتدەگرێت بە جۆرێ دەبینی هەریەکەیان بە لایەکدا دەڕوات و لە شوێنێ بۆخۆی شەن دەکات، یان هەر پاڵی لێداوەتەوە، ئاخۆ دڵگرانیەکە لەوەدایە ئەو گەنجانە کلیلی خەزێنەیەکیان پێیە کە هەرگیز بەبێ هیوایی و برسێتی نایانهێڵێتەوە (قورئانی پیرۆزو سوننەتی پێغەمبەر (ﷺ)، کەچی سوودی لێوەرناگرن، ئەوان سەرچاوەی گرنگی سەر پێخستن و هۆشیاری و توانای نەبڕاوە و دڵنیایی و سەرکەوتنیان لە خۆ گرتووە، هاوەڵانی پێغەمبەر (ﷺ) و هەڵگرانی یەکەمی ئیسلامیش تەنها ئەو سەرچاوەیان پێبوو و توانییان بیکەنە خەڵاتی جیهان و گەلانی پێ بیدار بکەنەوە، بەڵام ئەوان درەختی ئیسلامیان بە ئیمان و تەقوا تێرئاو کرد.

گەنجی موسڵمان بە کوڕو کچەوە ئەرکی سەر شانیانە دلێرانە لێبنەوون و هۆشێکی پتەوی قورئانی وەربگرن کە خۆراکی دڵەکانیان بدات تا بچنە ناو شاری کوێران و دەستی کوێرەکان بگرن و بیانپەڕێننەوە نەك ئەوانیش بڵێن چوویتە ناو شاری کوێران دەست بگرە بە چاوتەوە.

مەگەر هەموو پەیامە خوداییەکان لەسەر دەستی گەنجەکان

سەرنەکەوتن؟ دەی بۆچی ئەمڕۆ ئوممەتی ئیسلامی وا داماوو کەساس کەوتووە، خۆ ئەم ئوممەتە گەنجی زۆری هەیە، پەیامەکەشی بەهێزو کامڵە، بەڵام گرفتەکە لەوەدایە کە گەنجەکانمان یان پاڵیان لێداوەتەوەو لێنەنەویون، یان دەستیان لە سەرچاوەی سەرەکی بەرداوە و لەڕێگەی ترەوە بۆ سەرخستنی ئەم ئایینە دەچن کە بەدڵنیاییەوە ئەوەش نایانگەیەنێتە ئەنجام، وێنەی دۆستێك کە لەتاو سۆزی بۆ هاوڕێ بریندارەکەی ئاوی قەدەغەلێکراوی پێ دەدات، وا دەزانێت تینوێتیەکەی دەشکێنێ بێئاگا لەوەی مەرگی پێ دەنوێنێ.

جا ئەرکی سەرشانی گەنجی موسڵمان ئەوەیە لەسەر ناوی خودا دەست پێبکات و هۆشێکی دروستی قورئانی وەربگرێ و هەوڵی تەواوی خۆی بخاتە گەڕ، ئەو کات ئەنجام لەلای خودای گەورەوە دێت کە دەفەرموێت ﴿ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مِن قَبْلِكَ رُسُلًا إِلَىٰ قَوْمِهِمْ فَجَاءُوهُم بِالْبَيِّنَاتِ فَانتَقَمْنَا مِنَ الَّذِينَ أَجْرَمُوا ۖ وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٧﴾ ﴾

ئەم نووسینەی بەردەستی خوێنەران پشت بە خوا سەرەتایەك دەبێت بۆ گۆشکردنی گەنجی موسڵمان لەسەر کۆمەڵێ بنەماو ڕێسای سەرەکی نێو پەیامی ئیسلام، توێشوویەکیشە بۆ هەر گەنجێکی موسڵمان تا لە کوێدا برسی بوو شتێکی لێوەربگرێ و لە برسێتییەکەی کەمبکاتەوە.

لە نووسینەکەدا هەوڵدراوە تا بکرێت پشت بە قورئانی پیرۆزو سوننەتی پێغەمبەر (ﷺ) ببەسترێت و لە سەرچاوەی ڕوونەوە

بابەتەکان وەربگیرێن، چونکە بەڕاستی هەر ئەوانەن تینوێتی و برسێتی ناهێڵن، ئوممەتی ئیسلامیش ئەوکات دوچاری برسێتی بوو کە دەستی لە قورئان و سوننەت بەرداو بەرهەمی گەنیوی پڕ زیانی پێش هەنگوین خست.

لە وەرگرتنی فەرموودەکانی پێغەمبەردا (ﷺ) زیاتر فەرموودە صەحیحەکان وەرگیراون و بە کەمیش فەرموودەی حەسەنیش بەکارهاتووە، سەبارەت بە فەرموودە لاوازەکان، مەگەر نەمانزانیبێت ئەگەر نا هەوڵدراوە هیچ فەرموودەیەکی لاوازی تێدا بەکار نەهێنرێت و تەنها لە ڕوانگەی صەحیح و حەسەنەکانەوە بڕوانرێتە فەرموودەکانی پێغەمبەر (ﷺ).

هەندێ جار لەبری دەقی فەرموودەکان ناوەڕۆکی فەرموودەکان خراوەتەڕوو، واتە ئەگەر دەربڕینێك هەبووبێت ئەوا بە دڵنیاییەوە هەڵگوازراوە (استنباط)ی ئایەتێك یان فەرموودەیەکی پێغەمبەر (ﷺ)بووە، بەڵام زیاتر هەوڵدراوە دەقەکەش وەك خۆی دابنرێ و دواتر قسەیەکی لەسەر کرابێت.

خوێنەری بەڕێز لەم نوسینەدا ئەبێت ئەوەی لەبەرچاو بێت کە سادەیی نوسینی بابەتەکە، نیشانەی کەم هەڵگرتنی باسەکان نییە، بەڵکو زۆر لەوە زیاتر لەخۆ دەگرن، بەڵام ئەمە وەك بەرکوڵ و پوختەیەك وایە تا گەنجی موسڵمان شتێکی لێوە بزانێت و بەو کەمە چێژەوە بەرەو ڕووی بڕوات و لە سەرچاوە گەورەکانەوە زیاتری لێوەربگرێت.

لە کۆتاییدا داواکارم لە خودای گەورە لە تاوانەکانم ببوورێ و ئەم کارەم بە خێر لێوەربگرێت و بیخاتە تەرازوی چاکەکانم، هەروەها داوام لێیەتی بەکرداری کەمی خۆم بۆم نەڕوانێ هەروەك چۆن هەمیشە زیاتر لەوەی پێبەخشیوم کە خۆم چاوەڕێی بووم.

پاشان هیوادارم خوێنەری بەڕێز سودی لێوەربگرێت و هەڵەکان بە دیاری بنێرێتەوە، بێبەشیشم نەکەن لە نزای خێر.

ئەوەی ڕاستە لە خوای گەورەو پێغەمبەر (ﷺ) وەرگیراوە، هەرچیەکیشی هەڵە بێت لە هەڵەو کەموو کورتی دەروونمەوەیە، خوای گەورە بمانپارێزێ لە هەڵەی دەروونمان.

«اللهم لا تكلني إلى نفسي طرفة عين»

ئەنەس عەبدوڵلا

یەکەم: چیمان دەوێت

ئەمە پرسیارێکە هەر گەنجێکی موسڵمان دەبێت وەڵامەکەی وەربگرێت، کاتێ هەنگاو بەرەو وەرگرتنی شەریعەتی ئیسلام دەنێین لە بەجێگەیاندنی ئەم کارەدا چیمان دەوێت ؟ واتە چ ئامانجێکمان هەیە ؟

لە وەڵامدا/ مرۆڤەکان هەردەم بەدوای خۆشگوزەرانی و بەختەوەریدا دەگەڕێن، گرنگترین خەسڵەت و تایبەتمەندی بەختەوەریش ئەوەیە ترس و خەموخەفەتی تێدا نەبێت بە جۆرێك كە تاك بێتە دیلی دەستی ئەو دوو خەسڵەتە، دەی کاتێ بەرەو شەریعەتی ئیسلام دێین، دەبینین ﴿أَلَآ إِنَّ أَوۡلِيَآءَ ٱللَّهِ لَا خَوۡفٌ عَلَيۡهِمۡ وَلَا هُمۡ يَحۡزَنُونَ ٦٢﴾ یونس: ﴿مَنۡ عَمِلَ صَٰلِحٗا مِّن ذَكَرٍ أَوۡ أُنثَىٰ وَهُوَ مُؤۡمِنٞ فَلَنُحۡيِيَنَّهُۥ حَيَوٰةٗ طَيِّبَةٗۖ وَلَنَجۡزِيَنَّهُمۡ أَجۡرَهُم بِأَحۡسَنِ مَا كَانُواْ يَعۡمَلُونَ ٩٧﴾.

ئیمە دەمانەوێت وەڵامی پرسیار گەلێك وەربگرین تا بتوانین لەو سۆنگەوە بەرەو بەختەوەری و حەسانەوە بچین. ژیان چیە؟ بوون چیە؟ مرۆڤ چیە؟ هێزی نادیار چی یە ؟ ئەرکی مرۆڤ لە ژیاندا چی یە؟ لە کاتێکدا کە هەردووکیان هەن و هێزێکی نادیار لەم نێوەندەدا ڕۆڵ دەبینێت. دەبێت وەڵامی ئەم پرسیارانە وەربگرین. وەڵامی ئەم پرسیارانەش لە شەریعەتی ئیسلامدا تەنها لە قورئان و سوننەتدا دەستدەکەون، چونکە ئەو دوانە تاکە سەرچاوەن.

بەکورتی ئێمە دەمانەوێت:

یەکەم: خوای خۆمان ڕازی بکەین، با ئەمە هەر باج و قوربانیەکیشی بوێت، خۆشەویستی خوای گەورە و چاوەڕوانی بەهەشت مەبەستمانە و خۆچواندنیش بە پێغەمبەر(ﷺ) و هاوەڵان ڕێڕەومانە.

دووەم: بەختەوەر بین: بەختەوەریەك کە ئیسلام دیاری کردووە، ئەو چەمکەی زادەی ناو هزری دروستی ئیسلامیە.

سێیەم: خۆشەویستانە بژین: چونکە خۆشەویستی پەیامی ئیسلامە و خۆشەویستیش کەسێکی دەوێت بەهایەکی باڵاتر لەماڵ و گیانی لەبەرچاوبێت.

چوارەم: پەیامی خوا بگەیەنین: بەڵام بەوجۆرەی کە خۆی داوای لێکردوین نەك ئەوەی ئێمە دەمانەوێت، ئەمەش تا ڕەحمەت بێت بۆ هەموو مرۆڤایەتی.

پێنجەم: بە جیهان بسەلمێنین ئیسلام پەیامێکی خەیاڵی جێبەجێکراو نیەو ڕەحمەتێکە بۆ مرۆڤایەتی و چقڵی چاوی گەندەڵکارانیش کوێر دەکات، هەرچەندە باکمان نیە بە بەڵێ و دانپێدانانی ئەوان.

ئیسلامیش پەیامێکە سیفەتی کاملی هەیە، خوای گەورە بڕیاری داوە هەرچییەك مرۆڤایەتی بیەوێت وەریبگرێت یان لێی تێبگات لە قورئان و سوننەتدا هەیە، واتە ئەگەر بۆ دەستکەوتنی نەچینە هیچ شوێنێکی دی ئەوا دەستەوسان نابین، وەك خوای گەورە لە چەند ئایەتێکی قورئاندا ئاماژە دەکات:

﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْاْ إِلَىٰ مَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ وَإِلَى ٱلرَّسُولِ رَأَيْتَ ٱلْمُنَٰفِقِينَ يَصُدُّونَ عَنكَ صُدُودًا ﴿٦١﴾﴾.

﴿وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ ٱلْكِتَٰبَ تِبْيَٰنًا لِّكُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً وَبُشْرَىٰ لِلْمُسْلِمِينَ ﴿٨٩﴾﴾ .

﴿قُلْ أَطِيعُواْ ٱللَّهَ وَٱلرَّسُولَ فَإِن تَوَلَّوْاْ فَإِنَّ ٱللَّهَ لَا يُحِبُّ ٱلْكَٰفِرِينَ ﴿٣٢﴾﴾.

﴿وَأَطِيعُواْ ٱللَّهَ وَٱلرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿١٣٢﴾﴾.

﴿فَإِن تَنَٰزَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى ٱللَّهِ وَٱلرَّسُولِ إِن كُنتُمْ تُؤْمِنُونَ بِٱللَّهِ وَٱلْيَوْمِ ٱلْءَاخِرِ ذَٰلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا ﴿٥٩﴾﴾.

دووەم: تەنها قورئان و سوننەت

موسڵمان کاتێ چەمکی بە هێزی ئیمانی وەرگرت، ئەو کات لە جیهانێکەوە دەچێتە جیهانێکی دی، لە جیهانی تاریکی و گومانەوە دەچێت بەرەو جیهانی ئارامش و دڵنیایی هەروەک ئەو کەسەی لە تاریکی شەودا ڕێگەیەك ببڕێت ترسی لە چاڵ و درك و ناحەزو درندە و چەندین شتی تر هەیە، بەڵام کاتێ ڕۆژی لێ هەڵدێت و ڕوناکی دێت و خەڵکی دەبینێت و بەرچاوڕوون دەبێت ئەوکات ترسی نامێنێت و دڵنیا دەبێت، ئەو کەسەیش کە دێتە نێو ئیمانەوە خوای گەورە بەو شێوە باسی دەکات﴿ٱللَّهُ وَلِيُّ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ يُخْرِجُهُم مِّنَ ٱلظُّلُمَٰتِ إِلَى ٱلنُّورِ وَٱلَّذِينَ كَفَرُوٓاْ أَوْلِيَآؤُهُمُ ٱلطَّٰغُوتُ يُخْرِجُونَهُم مِّنَ ٱلنُّورِ إِلَى ٱلظُّلُمَٰتِ أُوْلَٰٓئِكَ أَصْحَٰبُ ٱلنَّارِ هُمْ فِيهَا خَٰلِدُونَ ﴿٢٥٧﴾﴾ ئەو کات کەسی باوەڕدار بەجوانی بەرپێی خۆی دەبینێ ﴿أَوَمَن كَانَ مَيْتًا فَأَحْيَيْنَٰهُ وَجَعَلْنَا

لَهُۥ نُورًا يَمْشِي بِهِۦ فِي ٱلنَّاسِ كَمَن مَّثَلُهُۥ فِي ٱلظُّلُمَٰتِ لَيْسَ بِخَارِجٍ مِّنْهَا كَذَٰلِكَ زُيِّنَ لِلْكَٰفِرِينَ مَا كَانُواْ يَعْمَلُونَ ﴿١٢٢﴾﴾.

بە هەمان جۆر موسڵمان کاتێ دێتە ناو ئیسلامەوە لە کاتی گەڕانەوەدا بۆ سەرچاوەکان دوو دڵ نابێت بەڵکو ئەوەی هەیەتی بریتیە لە قورئانی پیرۆز و سوننەتی پێغەمبەر(ﷺ) وەك چۆن خوا داوای کردووە.

پێغەمبەریش (ﷺ) دەفەرموێت کە لە دوای خۆم قورئان و سوننەتم بۆ بەجێهێشتون(**یا ایها الناس انی قد ترکت فیکم ما ان اعتصمتم به فلن تضلوا ابدا کتاب الله وسنة نبیه**).

خوشك و برای گەنجی موسڵمان، لە ئیسلامدا تاکە سەرچاوەی زانست و ئیمان بریتیە لە قورئان و سوننەت. واتە ئێمە بمانەوێت هەرچیەك بکەین دەبێت بگەڕێینەوە بۆ ئەو دوو سەرچاوە پیرۆزە ﴿فَإِن تَنَٰزَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى ٱللَّهِ وَٱلرَّسُولِ إِن كُنتُمْ تُؤْمِنُونَ بِٱللَّهِ وَٱلْيَوْمِ ٱلْءَاخِرِ ذَٰلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا ﴿٥٩﴾﴾.

شتێکی هەڵەیە بڕیارێك بدەین کە لەگەڵ عەقڵماندا بگونجێت لە پێش ئەوەی بڕوانینە قورئان و سوننەت، بەڵکو هەمیشە لە بیرمان بێت ﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تُقَدِّمُواْ بَيْنَ يَدَيِ ٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ وَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ إِنَّ ٱللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١﴾﴾، بۆیە نابێت ڕێبدەین قسەو کردارمان پێش بڕیاری خواو پێغەمبەر(ﷺ) بکەوێت.

بڕیاردان بە دەستی خوداو پێغەمبەرە (ﷺ) نەك بەدەستی عەقڵی مرۆڤەکان. قورئان و سوننەت سەرچاوەیەکی گەورەی وان

کە پێنوس و دەریاو درەختەکان ناتوانن بینووسن﴿ قُل لَّوْ كَانَ ٱلْبَحْرُ مِدَادًا لِّكَلِمَٰتِ رَبِّى لَنَفِدَ ٱلْبَحْرُ قَبْلَ أَن تَنفَدَ كَلِمَٰتُ رَبِّى وَلَوْ جِئْنَا بِمِثْلِهِۦ مَدَدًا ﴿١٠٩﴾ ﴾ بەڵێ موسڵمان لەوسەرچاوە گەورەیەوە زانستی بۆ دێت، بۆیە هیچ کات بۆ موسڵمان نیە لە خۆوە و پێشتر بڕیار لە سەر شتێك بدات، بەڵکو تاکە بڕیاردەرو تاکە سەرچاوە لە ئیسلامدا قورئانی پیرۆزو سوننەتی پێغەمبەرە(ﷺ).

دەبێت موسڵمان بزانێ کە ئەو سەرچاوە بە جۆرێ وەسفکراوە ﴿ وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ ٱلْكِتَٰبَ تِبْيَٰنًا لِّكُلِّ شَىْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً وَبُشْرَىٰ لِلْمُسْلِمِينَ ﴿٨٩﴾ ﴾ هەموو شتەکانی ڕونکردۆتەوەو بە دوورە لە هەڵەو کەموکورتی، هەرچیەکیش پێغەمبەر(ﷺ) دەیفەرموێت لەخواوەیەو نابێت لێی دوودڵ بیت ﴿ وَمَا يَنطِقُ عَنِ ٱلْهَوَىٰٓ ﴿٣﴾ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْىٌ يُوحَىٰ ﴿٤﴾ ﴾

ئەمڕۆ موسڵمانان جارێکی دی بە ناوی پێشکەوتن یان هەندێ بەناوی دڵسۆزی بۆ ئیسلام یان بەناوی شارەزایی زۆریان لە ئیسلام، هەوڵ دەدەن بەپێی عەقڵی خۆیان (دوور لە هۆشیاریوردیان بۆ دوو سەرچاوەی سەرەکی ئیسلام) لەبارەی ئیسلامو بڕیارو هزریەوە بدوێن، بێئاگا لەوەی لە ئیسلامدا قورئان و سوننەت سەرچاوەی بڕیارن و بیستن و بینین و دڵیش پێناوی وەرگرتنی ئەو سەرچاوانەن.نەك کانگا یاخود پێوەری سەرچاوەکەبن ﴿ وَٱللَّهُ أَخْرَجَكُم مِّنۢ بُطُونِ أُمَّهَٰتِكُمْ لَا تَعْلَمُونَ شَيْـًٔا وَجَعَلَ لَكُمُ ٱلسَّمْعَ وَٱلْأَبْصَٰرَ وَٱلْأَفْـِٔدَةَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٧٨﴾ ﴾

﴿ وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِۦ عِلْمٌ إِنَّ ٱلسَّمْعَ وَٱلْبَصَرَ وَٱلْفُؤَادَ كُلُّ أُو۟لَٰٓئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْـُٔولًا ﴿٣٦﴾ ﴾

بڕوانە عومەری کوڕی خەتتاب(رضي الله عنه) لە ڕێککەوتننامەی حودەیبییەدا کە چەندە تووڕە دەبێت و نارازیە و لەگەڵ پێغەمبەردا ﷺ مشتومڕ دەکات.بەڵام کاتێ پێغەمبەر ﷺ ئاگاداری دەکاتەوە کە بڕیارەکە لە لایەن خواوە دەدرێت، یەکسەر ئیمامی عومەر بیدەنگ دەبێت.

ئازیزان، شەرمەزارییە بۆمان ئەگەر لە بڕیاردانی هەر شتێکدا دەستمان پێش قورئان و سوننەت بخەین، چونکە ئێمە دانمان ناوە بەوەدا کە خوای گەورە لە هەموان زاناترە و پێغەمبەریش (ﷺ) تەنها لە خواوە قسە وەردەگرێت و لێدوانی بە پێی بڕیاری خوا دەبێت.

هەرکەسێك دەیەوێت زانستێك وەربگرێت کە گومانی تێدا نەبێت و نەگۆڕێ و ڕاست و سەرکەوتوو بێت، با بنەوێتە قورئان و سوننەت و هەوڵ بدات بە جوانی و دروستی وەریبگرێت.

ئەرکی ئێمە لە بەرامبەر قورئان و سوننەتدا:

١- بڕوابوون بە قورئا ن و سوننەت کە ڕاستن و هیچ هەڵە یەکیان تێدا نییە و تاکە سەرچاوەی بڕیاردانن بۆ موسڵمانان، ئەگەر نا بیروباوەڕمان ناتەواو دەبێت﴿ وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى ٱللَّهُ وَرَسُولُهُۥٓ أَمْرًا أَن يَكُونَ لَهُمُ ٱلْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ وَمَن يَعْصِ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَٰلًا مُّبِينًا ﴿٣٦﴾ ﴾.

٢- تێگەیشتن لە قورئان و سوننەت: لە ڕاستیدا تێگەیشتن لە

کەچی ئەو گەنجە بیری چووە کە گەورەترینی ئەو کوڕە خوای گەورەیە، چونکە خوای گەورە لە هەموومان گەورەترە، لە هەموان ڕاستتر و شارەزاترە، بۆیە شیاوە بڕیار و ڕێزی ئەو لە پێشتر بێت.

کەسی بێڕێز و ڕێزنەگر ئەوە نیە کە ڕێزی هەڵەی لەخۆ گەورەترەکانی نەگرێت، بەڵکو بێڕێز و ڕێزنەگر ئەوەیە لەبەر ڕێزی مرۆڤ و دروستکراوەکان ڕێزی گەورەتری هەموان ناگرێ کە خودایە.

بیرت نەچێت هیچکات لە لۆمەی لۆمە کاران نەترسی، چونکە خوای گەورە ئەو شەرەفە گەورەت پیدەبەخشێت ((لا یخافون لومة لائم))

دڵنیابە ئەگەر لەبەر خودا کەسێکت خۆش بوێت یان کەسێك بڕەنجێنی ئەوا خوا لە خۆت ڕازی دەکەیت (رجلان تحابا فی الله اجتمعا علیە و تفرقا علیە) لەمەشدا خوا پشت و پەناتە.

با بروانینە ژیانی پێغەمبەرمان محمد (ﷺ) کاتێك دەیەوێت باسی ئیسرا و میعراج بۆ خەڵکی مەککە بکات، موسڵمانانێك داوای لێدەکەن تا باسی نەکات چونکە ئەو خەڵکە گاڵتەی پێ دەکەن، بەڵام ئەو ئازیزەمان سوێند دەخوات کە هەر دەبێت باسی بکات.

لای پێغەمبەرﷺ شتێکی ئاساییە پێی بوترێت (شێت،جادوگەر، نەزان، درۆزن، کاهین، شاعیر...)تا ئەو کاتەی لەبەر خودای گەورە پێی بوترێ، چونکە لۆمەی خودا زۆر سەخترە

لە لۆمەی خەڵکان.

کەمتەرخەمیە بۆ موسڵمان کە لەبەر لۆمەی دروستکراو واز لە بڕیاری کەسێك بهێنێ کە هەموو شتێ بە دەستی ئەوە. بەڵکو مەردانە قوڵی لێهەڵکەو ئەو ئەرکە بەجێبهێنە تا پاداشتی سەد شەهیدی ڕێگەی خودای گەورەت هەبێت.

برای ئازیزم، خوشکی بەڕێزم: بڕوانە بۆ ئەوانەی ماوەیەکی کەمی ژیان لەبەر خودا لۆمە کران، ئەوانە هەموویان چوون، بەڵام ئەمڕۆ لە جیاتی لۆمەکردن بە بەڕێزو گەورە سەیر دەکرێن و نزای خێریان بۆ دەکرێت و کراونەتە نمونەی ژیان، چونکە بڕیاری خوای گەورەیە ﴿ وَلَقَدۡ أَرۡسَلۡنَا مِن قَبۡلِكَ رُسُلًا إِلَىٰ قَوۡمِهِمۡ فَجَآءُوهُم بِٱلۡبَيِّنَٰتِ فَٱنتَقَمۡنَا مِنَ ٱلَّذِينَ أَجۡرَمُواْۖ وَكَانَ حَقًّا عَلَيۡنَا نَصۡرُ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ ٤٧ ﴾.

دڵنیابە تا لە لۆمە بترسین لە شوێنی خۆماندا پێش ناکەوین، هەرکات خودامان بەتاکە پەروەردگارو بڕیاردەر دانا، ئەو کات دەتوانین هەنگاو بەرەو پێش بنێین و سەربکەوین، چونکە ئەوەی لە لۆمە بترسێ کۆمەڵگە دەیگۆڕێت، ئەوەی گوێ بە لۆمە نەدات بارودۆخ دەگۆڕێت.

ببێت، بەمەرجێ زیاتر لە چوونی ئاوەکە ئاوی بەردەوامی تێنەڕژێ، چونکە ئەو کات هەرچەند ببەخشێ پێوەی دیار نیە.

پێغەمبەری ئازیزمان کاتی تەنهایی خۆی و خودای لەبیر نەدەکرد، بەڵکو لە ڕۆژیشدا جارجارە لە تێکەڵی خەڵکەوە دەچوویەوە لای تەنهایی خۆی و خوای گەورە و نوێژی چێشتەنگاو و کاتی جیای زیکری خۆی هەبوو.

هەروەها ئەو ئازیزەمان جەستەی خۆی دەپاراست، بڕێ لە کاتی خۆی دابووە دەست خودا خۆیشی بێدەنگ دەبوو، دەخەوت و لە دنیا دەبڕا و ئەوەی ڕۆڵی هەبوو لەو مەیدانەدا تەنها خودای گەورە بوو کە هەموو شتەکان لە ژێر فەرمانی ئەودان.

٢- پەیوەندی پێغەمبەر (ﷺ) بە بێباوەڕانەوە:

خاڵی گەورەی سەر سورمان ئامادەبوونی پێغەمبەری ئازیزە(ﷺ) تا لە کۆمەڵگەیەکدا کە بێباوەڕانی تێدان بەشداری بکات. بێباوەڕانێك کە ئامادەییان نیە ئەو پێغەمبەرە لە نێویاندا بێت، بەڵکو حەزیان لە ولاتی بێپزیشك و شاری پاشاگەردانیە.

پێغەمبەر (ﷺ) سەرەتا بە چاوی پزیشکەوە دەڕوانێتە بێباوەڕانو لە جیاتی ئەوەی پێیان بفەرموێت نەزان و کافر و گەمژە بانگیان دەکات وەرن بەرەو ڕووناکی و زانایی و جوانی، لەم پێناوەشدا تەواو ماندوو دەبێت.

پێغەمبەر (ﷺ) ئامادەیی هەبووخۆی دوچاری ئازارو سەختی بێت تاکوو بێباوەڕان لەمەرگەوە بەرەو ژیان بێنو

ڕێنموویی وەربگرن، بەڵام ئامادە نەبوو پەیامی خوداو بەرنامەی خوایان بۆ تێکبدات، تەنانەت یەك بڕیاری خودای گەورەش هەڵناوەشێتەوە بۆیان.

پێغەمبەر (ﷺ)بێباوەڕان دەدوێنێ تا بەرەو ڕزگاریبێن، ئەوانیش پێغەمبەر (ﷺ) دەدوێنن بە (درۆزن، شێت، نەزان، جادووگەر)بەڵام هەمان ئەو پێغەمبەرە بە هەڵوێستی بەهێزو وازنەهێنانی لە قورئان و سوننەت و گوێنەدانی بە لۆمەی لۆمە کاران پاش ماوەیەکی دی دەچێتەوە نێویان و دەیاندوێنێت بە (إتقوا الله)ئەوانیش دەیدوێنن بە (لبیك)بەسەر چاو ئەی پێغەمبەری خودا بە دایك وباوکەوە بەقوربانت بین.

پێغەمبەر(ﷺ) لە مەدینەشدا هەنگاوی یەکەمی بانگکردنی بێباوەڕان دەنێت بۆهاتن بەرەو ئیسلام، بەڵام لەم قۆناغەدا زۆر بە دیاریانەوە ناوەستێ، چونکە بەرچاوڕوونی پێشتر بۆ هاتن بەرەو ئیسلام هەیە، بۆیە لەم قۆناغەدا پێغەمبەر(ﷺ) هەڵدەستێت بەلابردنی بەربەستی بێباوەڕان بۆ دامەزراندنی دەوڵەتی قورئانو هێزی جیهادی بەرامبەریان بەکار دەهێنێت، جیهادێك کە سۆزو نیازی بۆ پەیمانی خودایە نەك ئارەزووی هەستبزوێنی بێباوەڕان، ئامادەیە بۆ پەیڕەوی پەیامی خودا ماڵ و گیانی بەختبکات.

بێباوەڕان لەم قۆناغەدا دەیانەوێت ڕیشەی ڕێبازەکەی پێغەمبەر(ﷺ) ببڕن، گەرچی لە مەککەدا دەیانویست ئازاری لقەکانی پەیامەکە بدەن کە هەڵگرانێ لە پەیامی ئیسلامی

مەبەستان ئەوەیە بەوجۆرە خەڵك بانگ بكەین بۆلای خودای گەورە كە خوا خۆی داوایكردووە، چونكە ئێمە ئیش بۆ خودا دەكەین، بۆیە با پێبەپێی خواست و ڕێنمایی ئەویش بانگی مرۆڤایەتی بكەین.

بانگەواز وەك چۆن بەپێی ڕێنماییەكانی قورئان و سوننەت ئەركێكی شەرعیە، دەبێت ڕێ و شوێنی و چۆنیەتیەكانیشی لەوێوە وەربگرین.

موسڵمانان زۆر دەكەونە ئەو هەڵەی كە بەدەر لە عەقیدەی ئیسلام بانگەواز بۆ ئیسلام دەكەن بەو بیانووەی با بەعەقڵی خۆیان بیاندوێنین، بەلاّم خۆ بەڵگەكانی قورئان لەبارەی بوونی خودای گەورە یان بابەتیترەوە تەنها بۆ كەسانێك نەهاتووە كە بڕوایان بەبوونی خودا هەیە، یان دەكرێت بڵێین قورئان نەیتوانیوە مرۆڤەكان بدوێنێ؟!!

به شێوەیەكی گشتی بانگەواز بۆ ئیسلام خۆی لە سێ قۆناغی سەرەكیدا دەبینێتەوە:

یەكەم: كێشكردن:

لێرەدا موسڵمان ئەركی سەرشانیەتی تەنها كەسەكان بەرەو ئیسلام كێش بكات و نزیكیان بكاتەوە، ئەمەیش بەچەند هەنگاوێك دەبێت، وەك:

أ- ئاكاری تاكی بانگەوازكار: دەبێت ئاكاری تاكی بانگەواز كار ئاكارێكی بڵند و بالاّی وابێت ناحەزەكانیشی بە (الصادق الأمین)

ناوی ببەن و دەوروبەرەكەی بڵێن (كان خلقه القرآن) خۆیشی پێی وابێت ئەركی ئەو ڕێكوپێك بەجێگەیاندنی ئاكارە((لأتمّم مكارم ألأخلاق)). ئەوكات دەكەوێتەبەر ئەو سیفەتە ئاكاریەی كە پێشەواكەی محمد (ﷺ) هەیبوو ((إنك لعلى خلق عظيم))

ب-دواندنی تاكی بەرامبەر بەو ڕێگەی ئاسانە نزیكی بكاتەوە وەك پێغەمبەر (ﷺ) بۆ هەر كەسەو شێوەیەكی بانگەوازی بەكارهێناوە، بۆ هەندێكیان وەسفكردن، بۆ هەندێكی تر دواندن و بۆ هەندێ بەخشین و بۆ هەندێك دوعای خێر و...هتد.

ج-وا لەبەرامبەر بكەیت متمانەی بەرامبەر بە تۆ پەیدابكات و دڵی لە ڕووتدا بكاتەوە تا چی لە دڵیدایە لابچێت و شەریعەتی خودای لە شوێندا دابنێیت.

د- بزانیت كێشە سەرەكیەكانی ڕێگەی ژیانی چین، لەو كێشانەوە بۆی بڕۆیت، چونكە گەنجێ كە گیرۆدەی ئارەزووی جنسیە، پێویستی بە ڕزگاریە لەو بوارەدا تا بتوانێت گوێت بۆ بگرێت.

دووەم: گۆشكردن:

لێرەدا بانگخوازی ئیسلامی دەبێت كەسی بەرامبەر بە بنەماكانی شەریعەت گۆشبكات كە لەمڕۆدا باشترین ڕێگە بریتیە لە:

أ-گۆشكردنی بەرامبەر بە عەقیدەی ئیسلامی و واتا و تایبەتمەندیەكانی، چونكە خاڵی یەكەمی پەیامەكە ئەو هەنگاوەیە، ئەو ئیشەی عەقیدە دەیكات عەقڵ ناتوانێت بیكات،